

**Beslut**

Datum 2024-06-13

Dnr 2023:8098

Sida 1 (17)

## Beslut

**efter kvalitetsgranskning av högstadiets undervisning om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer vid Sveaskolan Limhamn i Malmö kommun med Sveaskolan AB som huvudman.**

## Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Sveaskolan Limhamn avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Sveaskolan AB har godkännande att bedriva grundskola 6–9 vid Sveaskolan Limhamn i Malmö kommun enligt Skolverkets beslut den 25 oktober 2007 (Dnr 47–2007:3061).

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga ämnen i högstadiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Sveaskolan Limhamn den 15 maj 2024. Besöket genomfördes av utredarna Susanne Lindberg Åkerberg och Lena Johansson Kärr.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

## Beslut

**Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck**

Sveaskolan Limhamn i Malmö kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i hög utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

**Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter**

Sveaskolan Limhamn i Malmö kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i hög utsträckning** utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

# Skolinspektionens bedömning

## Sammanfattning

**Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i hög utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.**

Granskningen av återkommande, aktuell och fördjupad undervisning visar att kunskapsområdet är återkommande i undervisningen i samtliga årskurser på högstadiet, vilket ger eleverna möjligheter till fördjupning inom kunskapsområdet. Undervisningen är uppdaterad och relevant med hänsyn till utvecklingen inom kunskapsområdet och lärarna ger eleverna möjligheter att samtala och reflektera kring aktuella frågor som har dykt upp.

Granskningen av ämnesintegrerad undervisning visar att sexualitet, samtycke och relationer tas upp i ett flertal ämnen. Lärare samplanerar så att frågor med koppling till kunskapsområdet kan belysas genom flera perspektiv.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck, liksom ett kritiskt förhållningssätt till hur sexualitet och relationer framställs i olika sammanhang. Undervisningen bidrar till att utveckla förmågan att leva sig in i och förstå andra människors situation och erfarenheter. Granskningen visar också att undervisningen förmedlar betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke.

**Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i hög utsträckning utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.**

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att undervisningen sker under former som gör att alla elever oavsett könsidentitet och sexuell läggning känner sig inkluderade. Det finns strategier i undervisningen för att skapa delaktighet och god samvaro så att alla elever oavsett könstillhörighet vill och vågar reflektera och samtala.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att lärarna bemöter utspel för intolerans och fördjupar frågorna i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att lärarna ger eleverna möjligheter att tycka till om planering och genomförande av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer samt delta i utvärdering av den. Detta ger möjlighet att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

## **Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck**

### **Här bedöms:**

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad undervisning
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

### **Återkommande och aktuell och fördjupad undervisning**

#### **Undervisningen är återkommande, relevant och ger eleverna möjlighet till fördjupning**

Granskningen av återkommande, aktuell och fördjupad undervisning visar att kunskapsområdet är återkommande i undervisningen under samtliga årskurser på högstadiet och att det finns en tydlig progression, vilket ger eleverna möjligheter till fördjupning inom kunskapsområdet.

Av lärarintervjuer framkommer att lärarna behandlar moment som berör kunskapsområdet regelbundet i olika ämnen och årskurser. Exempelvis Lärarna har en tydlig tanke om en progression där det som görs ska kopplas till det som gjorts tidigare. Lärarna uppger även att de bygger vidare på det som behandlats inom ramen för värdegrundsarbetet då eleverna börjar på skolan i årskurs 6. Detta bekräftas även i intervju med elever. Eleverna berättar att det kan bli viss repetition men samtidigt en fördjupning då olika ämnen eller teman först behandlas mer ytligt för att sedan bearbetas på djupet. Det framkommer även att lärare försöker planera så att samma tema eller område behandlas samtidigt i två eller flera ämnen, vilket bidrar till fler perspektiv. Det framgår exempelvis att eleverna i ämnet musik har pratat om maktstrukturer under 1700-talet, sett film och pratat om vilka musikstilar som växte fram då samt läst bok på samma tema i svenskundervisningen. Eleverna har också arbetat med könsroller och normer kring manligt och kvinnligt i såväl engelskan som svenskan och samhällsorienterande ämnen. I intervju uppger elever även att lärares planering bidrar till att det inte blir för mycket repetition och att undervisningen ligger på rätt nivå.

Vidare framgår att undervisningen är uppdaterad och relevant med hänsyn till utvecklingen inom kunskapsområdet. I intervju med lärare framkommer att de bland annat använder sig av uppdaterade läromedel där nya lagar som exempelvis samtyckeslagen finns med samt försöker hålla sig a´ jour inom kunskapsområdet med hjälp av material från såväl Skolverket som andra myndigheter och organisationer som anses tillförlitliga och kunniga inom

området. Utöver det får lärarna stöd från rektorn som förser dem med material och texter såsom rapporter och avhandlingar som sammanfattats av rektorn i syfte att göra dem mer lättillgängliga för lärarna. Elever uppger i intervju att lärare använder nya begrepp, att det som de går igenom i undervisningen känns modernt samt att de har uppdaterade och bra böcker.

Det framgår även att lärarna tar upp och diskuterar nyheter, artiklar och aktuella händelser som på ett eller annat vis hänger samman med kunskapsområdet. Lärare har exempelvis i samband med Eurovision Song Contest lyft frågor och fört diskussioner med eleverna om sådant som rör sexuell läggning och normer kring könsidentitet. Lärare fångar också upp vad eleverna pratar om eller möter i sociala medier och i vardagen samt lyfter in det i undervisningen. Undervisningen ger dessutom eleverna utrymme och möjligheter till samtal och reflektion kring sådant som rör kunskapsområdet.

Av granskningen framkommer vidare att lärarna vid behov använder annan kompetens för att bredda och fördjupa undervisningen. Såväl lärare som elever uppger i intervju exempelvis att en organisation som anses tillförlitliga och kunniga inom området varit på skolan och pratat med eleverna om teman som rör identitet, samtycke och relationer och att eleverna i samband med det fick skriva frågor de ville ha svar på. Det framkommer även att kurator har varit med på idrottslektioner, visat film och fört diskussioner med eleverna om bland annat relationer och att detta var planerat tillsammans med idrottsläraren. Lärare uppger i intervju att besök på ungdomsmottagningen sker i mån av tid och att det då förarbetas genom att eleverna får skriva ner ett antal frågor de önskar få svar på. Utöver det är kurator även delaktig i den årliga temaveckan då lärarna behandlar olika delar i kunskapsområdet och håller då bland annat i lektioner om pornografi och samtycke.

## **Ämnesintegrerad undervisning**

### **Sexualitet, samtycke och relationer tas upp i ett flertal ämnen och kunskapsområdet belyser flera perspektiv**

Granskningen visar att undervisningen om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer tas upp i flera olika ämnen, och att lärarna samordnar sin undervisning så att de frågor som undervisningen tar upp kan belysas genom perspektiv från olika ämnen. Av såväl lärarintervjuer som elevintervjuer framkommer exempelvis att lärarna samplanerar en årlig temadag som rör kunskapsområdet. Det framgår även att lärarna löpande arbetar med ämnesövergripande temaarbeten och projekt som de planerar tillsammans. Dessa ämnesövergripande arbeten berör bland annat sexistiska bilder och könsroller.

I intervju uppger lärare att de samplanerar såväl ämnesvis som över ämnesgränser samt utgår från skolans årshjul för att hitta synergier och

gemensamma faktorer som de kan koppla samman i sina ämnen. Lärarna har dessutom en digital plattform för delning av material, länkar och tips och de har en klar tanke om att samsynka, bygga vidare och fördjupa ämnesintegreringen ytterligare. Elever uppger i intervju att lärares samarbete bland annat märks genom den årliga temadagen och att ämnena kommer in med olika perspektiv på kunskapsområdet.

I intervju med lärare framkommer att lärarnas sätt att arbeta leder till att både fakta och värdegrund hanteras i undervisningen. Exempelvis så använder lärare litteratur som tar upp både fakta och värdegrund och för värdegrundsdiskussioner med eleverna utifrån den lästa litteraturen. Lärare för även samtal med eleverna där historiska händelser och historiska personer utgör en grund för samtalet som exempelvis kan kretsa kring demokrati och mänskliga rättigheter i relation till maktstrukturer och könsroller. Ett annat exempel är att lärare använder sig av filmer, värderingsövningar samt case där eleverna får diskutera huruvida olika situationer bryter mot samtyckeslagen eller inte.

### **Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut**

#### **Undervisningen ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck**

Granskningen visar att det ingår teman i undervisningen där eleverna får undersöka maktstrukturer kopplade till kön. Eleverna uppger exempelvis i intervju att de på lektionerna i samhällsorienterande ämnen pratar om könsroller, rätten till att rösta samt hur synen på män respektive kvinnor i olika religioner påverkar livsvillkoren. Detta bekräftas även i intervju med lärare där det även framkommer att lärare bland annat för diskussioner med eleverna om skillnader mellan kvinnor och män i olika kulturer på olika platser i världen samt pratar om maktstrukturer i förhållande till nobelpristagare, karriär, löner och studier. En lärare går exempelvis igenom med eleverna hur representativ Sveriges regering är idag utifrån representanter med olika kulturell bakgrund och kön.

I undervisningen ingår också teman som rör maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Lärare och elever berättar att de behandlar sådant innehåll i bland annat svenska, engelska, idrott och samhällsorienterande ämnen. Till exempel läser eleverna skönlitteratur och har samtal och diskussioner som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck. Utöver det behandlas området även i samband med "sveandalektioner" som eleverna har då de börjar på skolan i årskurs 6.

### **Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang**

Av granskningen framkommer att det finns moment i undervisningen genom vilka elever uppmanas att kritiskt granska hur olika medier och sammanhang framställer sexualitet och relationer.

Av intervjuer med lärare och elever framgår exempelvis att lärarna för samtal med eleverna om medier och olika bilder av vad som är manligt och kvinnligt samt mediernas budskap kring kroppsideal och sexualiserade bilder. Elever uppger i intervju att temat även behandlas under temaveckan och ger som exempel att de då pratar om hur influencers förmedlar bilder av hur man ska vara. I intervju med lärare framkommer också att undervisningen i biologi samt undervisningen som sker i samband med temadagen tar upp pornografi ur olika aspekter som exempelvis att många som är med i pornografi är drogpåverkade, att pornografi kan bli beroendeframkallande samt ge en missvisande bild av sex.

### **Undervisningen omfattar samtycke**

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att lära sig om och reflektera över vad samtycke kan innebära i olika situationer. Av lärar- och elevintervjuerna framgår att vikten av samtycke vid sex ingår i bland annat undervisningen i biologi och engelska. Utöver det behandlas samtycke även under temadagen som organiseras om kunskapsområdet och har lyfts i samband med att en organisation som anses tillförlitliga och kunniga inom området varit på skolan och pratat med eleverna. Av intervjuerna framkommer också att undervisningen behandlar vad samtycke betyder, sexualbrottslagstiftning och hur samtycke kan kommuniceras. Granskningen visar även att undervisningen om samtycke är återkommande under åren på högstadiet.

### **Undervisningen bidrar till att utveckla förmågan att leva sig in i och förstå andra människors situation och erfarenheter**

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla sin empati samt förståelse för betydelsen av trygga och respektfulla relationer.

Av såväl lärarintervjuer som elevintervjuer framkommer att teman som kärlek, vänskap, goda relationer och empati återkommer i flera ämnen. Det framgår exempelvis att empati behandlas i svenska, engelska, musik och samhällsvetenskapliga ämnen och att det bland annat görs genom att eleverna får läsa olika texter, föra samtal kring dem samt sätta sig in i hur de skulle göra, tänka eller känna om de vore någon av karaktärerna. Det görs också genom att samtal förs utifrån budskap som förmedlas genom olika låttexter. Lärare uppger i intervju att kärlek och vänskap tas upp i undervisningen på liknande sätt som empati. I religionen har läraren exempelvis fört samtal med eleverna om synen på

kärlek inom olika religioner, kulturer och länder medan en annan lärare har pratat med eleverna om att kärlek kan förekomma på många olika sätt exempelvis inom familjen eller i relation till vänner. Utöver det behandlas såväl vänskap som kärlek även i samband med den årliga temaveckan kring kunskapsområdet. Det framkommer också att eleverna får reflektera över såväl trygga som otrygga relationer och att även det bland annat görs med hjälp av samtal utifrån litteratur i ämnet engelska. Inom biologi så pratar lärare med eleverna om att det både kan vara positivt och negativt att vara i en relation samt låter eleverna reflektera kring det genom olika värderingsövningar och dilemmadiskussioner.

### **Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter**

#### **Här bedöms:**

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

#### **Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat**

##### **Det finns medvetna strategier i undervisningen för att alla elever oavsett kön ska kunna reflektera och samtala**

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att undervisningen sker under former som gör att alla elever oavsett könsidentitet ska kunna reflektera och samtala.

Lärarna uppger i intervju att de arbetar på olika sätt för att ge samtliga elever utrymme i klassrummet. Vid lektionens start kan lärare exempelvis tydliggöra vad undervisningen eller samtalet ska handla om samt uppmana eleverna att tänka extra på vissa saker. Lärarna är även noga med placeringar samt har ett medvetet tänk kring hur de tar upp vissa ämnen eller teman samt i vilka gruppkonstellationer eleverna ska jobba i. Lärarna ger också eleverna ett aktivt lärarstöd, cirkulerar runt bland eleverna samt lyssnar in när det är läge att låta eleverna samtala själva respektive gå in aktivt i samtalet. Elever berättar i intervju att stämningen i klassrummet brukar vara seriös även om det händer att det någon gång kan vara lite stelt eller småfnissigt. Det framkommer även att diskussionerna brukar vara bra, att alla betar sig på ett bra sätt samt att stämningen bland annat beror på att eleverna har en god relation till sina lärare. I intervju med lärare framgår att lärarna medvetet undviker att gruppera eleverna utifrån kön samt strävar efter att agera normkritiskt.

**Det finns arbetssätt i undervisningen för att främja god samvaro i klassrummet**

Av granskningen framgår att det finns förhållningssätt i klassrummet för hur arbetet med kunskapsområdet ska fungera och hur en samvaro med ömsesidig respekt inom gruppen ska se ut.

Av intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att det finns tydliga regler och förhållningssätt för samvaron i klassrummet. Det handlar bland annat om ett öppet och tillåtande samtalsklimat där lärarna markerar vilka samtalsregler som gäller i arbetet med kunskapsområdet. Lärarna delar också in eleverna i olika konstellationer beroende på vad undervisningen ska behandla. Det framkommer också att undervisningen omfattar teman och frågor som kan vara känsliga eller utmanande för eleverna. Exempelvis frågor där skolan står för en värdegrund som inte delas av eleverna eller sådant som kan vara känsligt utifrån att de ligger eleverna nära. Lärare uppger i intervju att de inte undviker känsliga eller svåra frågor utan att de anpassar undervisningen. Vid behov tar lärarna även hjälp av kuratorn eller rektorn.

**Undervisningen synliggör och utmanar begränsande normer**

Granskningen visar att lärarna verkar för att undervisningen om kunskapsområdet ska ha ett innehåll som gör att alla elever oavsett könsidentitet och sexuell läggning känner sig inkluderade.

Såväl lärarna som eleverna berättar att undervisningen berör olika könsidentiteter och sexuella läggningar. I undervisningen får eleverna exempelvis reflektera över hur normer som rör könsroller, könsidentitet, sexuell läggning och maskulinitetsnormer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme. Det framkommer bland annat att lärarna behandlar innehållet såväl i svenska som engelska, spanska, bild, biologi, samhällsorienterande ämnen och musik. Exempelvis använder läraren i spanska sig av musik för att synliggöra normer och föreställningar om sexualitet, medan en annan lärare låter eleverna undersöka sina egna fördomar kring sexuella läggningar genom att använda sig av bilder på människor. I ämnet religion får eleverna prata om hur olika länder ser på homosexualitet och samkönade äktenskap och utöver det finns också begränsande normer och sexuell läggning med som inslag under den årliga temadagen. Lärarna uppger också att de för samtal med varandra om hur de ska få alla elever, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller bakgrund, att känna sig inkluderade och att de exempelvis tänker till kring hur de tilltalar eleverna samt använder medvetna exempel för att få elever att våga prata om sådana saker som rör sexuell läggning. Det framkommer även att det finns elever på skolan som vågat gå utanför normen, exempelvis pojkar med smink och nagellack.

## **Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger**

### **Värdegrundsfrågor fördjupas i undervisningen och det finns rutiner för att bemöta intolerans**

Granskningen visar att det finns rutiner på skolan för hur lärarna ska bemöta utspel för intolerans eller destruktiva jargonger och normer bland eleverna exempelvis när eleverna får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer.

Av intervju med såväl lärare som elever framkommer att lärarna bemöter uttryck för intolerans direkt och för samtal med eleverna om att det inte är acceptabelt att uttrycka sig på ett visst sätt. Lärarna uppger även att det är viktigt att ta diskussionen och tydliggöra för eleverna vad som är rätt och fel. En lärare ger som exempel att hen har haft elever som skrivit texter med sexistiskt innehåll och att hen då fört samtal med eleven om att texten är bra, men att budskapet inte tolereras. Ett annat exempel är att lärare hanterar utmanande åsikter genom att resonera kring det som sägs och låta eleverna sätta ord på hur de tänker och varför de uttrycker sig som de gör. Det framgår också att lärarna agerar medvetet och situationsanpassat där vissa tillrättavisningar exempelvis sker enskilt och utanför klassrummet. I intervju med rektorn framgår att lärarna tar stöd av varandra kring hur de ska hantera vissa frågor eller bemöta något som kommit upp i undervisningen. Lärarna får även stöd av rektor samt elevhälsan i de fall behov finns. Vidare framkommer att det sker ett övergripande arbete med respekt, relationer och maktstrukturer på skolan och att det även plockas upp av lärarna i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

## **Elevdelaktighet**

### **Eleverna är delaktiga i planering, genomförande och utvärdering**

Granskningen visar att lärarna ger eleverna möjligheter att tycka till om planering och genomförande av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer samt delta i utvärdering av den. Detta ger möjlighet att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val.

Av intervju med lärare och elever framkommer exempelvis att eleverna får skriva ner innan ett område startar vad de vill veta eller lära sig om. Eleverna får även ta del av lärares planeringar och komma med önskemål på såväl innehåll som arbetsform. Det framgår också att lärarna gör eleverna delaktiga i utvärderingen av såväl undervisning som den årliga temadagen och att det som kommer fram används för att justera eller planera vidare. Lärarna rör sig också i elevernas närhet och fångar upp vad eleverna pratar om eller funderar på och lyfter in det i undervisningen. I intervju uppger lärare dessutom att de gör ett större arbete med att ta reda på vad eleverna redan kan då de börjar på skolan eftersom eleverna kommer från många olika skolor. Utöver det använder sig lärare av öppna frågor för att få syn på vad eleverna redan kan eller vet.

Mot bakgrund av ovanstående har Skolinspektionen gjort bedömningen att kvaliteten inom högstadiets undervisning om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer är hög. Granskningen avslutas därmed.

### **På Skolinspektionens vägnar**

Beslutet har fattats av Anna-Carin Kostic, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Susanne Lindberg Åkerberg. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Lena Johansson Kärr och Ewa Mölleryd deltagit.

# Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

## Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

## Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

### Kvalitetskriterier

Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

Ämnesintegrerad undervisning ger eleverna en helhetsbild

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

## Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

### Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

## Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.<sup>1</sup>

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.<sup>2</sup> Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.<sup>3</sup>

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.<sup>4</sup> Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.<sup>5</sup>

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.<sup>6</sup>

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår vidare att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.<sup>7</sup>

---

<sup>1</sup> 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

<sup>2</sup> 1 kap. 4 § skollagen.

<sup>3</sup> 1 kap. 4 § skollagen.

<sup>4</sup> 1 kap. 5 § skollagen.

<sup>5</sup> Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

<sup>6</sup> 2 kap. 25 § skollagen.

<sup>7</sup> Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmännisklighet*.

Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och ta klart avstånd från det som strider mot dem.<sup>8</sup>

Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.<sup>9</sup>

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.<sup>10</sup>

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges

---

<sup>8</sup> Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet.*

<sup>9</sup> Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.*

<sup>10</sup> Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.*

möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.<sup>11</sup>

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.<sup>12</sup> Avseende skolans mål uttrycks bland annat följande. Att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet, tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor.<sup>13</sup> Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Vidare ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper samt visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt.<sup>14</sup>

Läraren ska klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet. Vidare ska läraren öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Undervisningen ska av läraren planeras och genomföras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.<sup>15</sup>

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden samt har fått kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck.<sup>16</sup>

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå

---

<sup>11</sup> Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.*

<sup>12</sup> Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden.*

<sup>13</sup> Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden, Mål.*

<sup>14</sup> Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden, Riktlinjer.*

<sup>15</sup> Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden, Riktlinjer.*

<sup>16</sup> Lgr 22, avsnitt 2.2 *Kunskaper, Mål.*

utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.<sup>17</sup>

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen bland annat att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och även planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.<sup>18</sup>

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har inom givna ramar ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.<sup>19</sup>

Läroplanen innehåller kursplaner för varje ämne.<sup>20</sup> Kursplanerna består av syfte och centralt innehåll samt kompletteras av betygskriterier eller kriterier för bedömning.

---

<sup>17</sup> Lgr 22, avsnitt 2.2 *Kunskaper Riktlinjer*.

<sup>18</sup> Lgr 22, avsnitt 2.3 *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

<sup>19</sup> Lgr 22, avsnitt 2.8 *Rektorns ansvar*.

<sup>20</sup> Lgr 22, avsnitt 5. *Kursplaner*.